

הלכות שבת סימן שבה

קסו באר הגולה

(סד) לתוף העין. וְלָתַנּוּ עַל גְּבִיּוֹ, (סה) אִם פּוֹתַח וְסוֹגֵר הָעֵינַן אֲסוּר, וְאִם אֵינּוּ פּוֹתַח וְסוֹגֵר (סו) מִתֵּר. (יג) וְיָרַק תִּפְּל אֶפְלוֹ עַל גְּבִיּוֹ אֲסוּר, דְּמוֹקְחָא מִלְתָּא דְלַרְפּוּאָה עֲבִיד: **כא** שְׂוִרָה אָדָם (יד) קִילּוּרִין מִעֵרֵב־שֶׁבֶת וְנֹתֵן עַל־גַּב הָעֵינַן בְּשֶׁבֶת, שְׂאִינּוּ נִרְאָה אֶלָּא כְּרוֹחֵץ, זֵהוּא דְלֹא עֲמִיץ וּפְתַח, (טז) וְלֹא חִישִׁינָן מִשּׁוּם שְׁחִיקַת סַמְמָנִים, דְּכִינּוֹן שְׂאֵל הַתִּירוֹ לוֹ לְשִׁרְוֹתָן אֶלָּא מִעֵרֵב־שֶׁבֶת אִיכָא הֶפְרָא: **כב** יִמְעִבִירִין גְּלַדֵי הַמִּכָּה (ע) וְסָכִין אוֹתָהּ בְּשִׁמּוֹן, (עא) שְׂאָבֵל לֹא בַחֲלָב מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִמּוּחַ, וְנֹאֲפְלוּ בַגְּמָר מִכָּה (טו) (עב) דְּלִיקָא אֶלָּא צִעְרָא שְׂרִי; (עג) אֶצְבֵּל אֵין נוֹתֵינָן עֲלֶיהָ שְׁמֵן וְחַמִּין (עד) מִעֵרֵבִים יַחַד, (עה) בְּיֹלָא עַל־גְּבִי (עו) מוֹף (עז) לָתַנּוּ עֲלֶיהָ, (עח) אֶבֶל נוֹתֵן הוּא חוּץ לַמִּכָּה וְשׁוֹתֵת וְיוֹרֵד לְתוֹכָה: **כג** נוֹתֵינָן סִפּוּג וְחֵתִיכוֹת בְּגָדִים יְבֻשִׁים (עח) וְיַחֲדָשִׁים שְׂאִינָן לְרַפּוּאָה אֶלָּא כְּדֵי שְׂאֵל יִסְרְטוּ הַבְּגָדִים אֶת הַמִּכָּה, אֶבֶל לֹא יִשְׁנִים, שְׁהֵם מְרַפְּאִים. וְהֵינִי מְלִי יִשְׁנִים שְׂאֵל נִתְּנוּ מְעוֹלָם עַל הַמִּכָּה, אֶבֶל אִם הָיוּ כְּבָר עַל הַמִּכָּה, אֶפְלוּ יִשְׁנִים שְׂרִי, דְּשׁוּב אֵינָם מְרַפְּאִים: **כד** נוֹתֵינָם עֲלֶה עַל־גְּבִי מִכָּה בְּשֶׁבֶת, שְׂאִינּוּ אֶלָּא כְּמִשְׁמֵרָה, (עט) חוּץ (י) מִעֲלֵי גַפְּנִים שְׁהֵם לְרַפּוּאָה. (ואין נוֹתֵינָן (פ) גְּמִי עַל הַמִּכָּה, שְׁהוּא מְרַפָּא (טו): **כה** *וְיִטְוֶה שְׁנֵפֶלָה מִעַל־גְּבִי הַמִּכָּה עַל־גְּבִי קֹרְקַע (בְּרַסָּא וְכַסָּא קָמָא, וְכֵן כְּתִב הַרִיף שֶׁם בְּרַסָּא וְיָדֵן וְכַסָּא יִטְ דִּשְׁתָּא

באר היטב

וְנֹקָא בְּרַבָּה אֶבֶל בְּעֵבָה אֲסוּר, וְכַמִּי"ש סימן רב ס"ה: (טו) דְּלִיקָא. צ"ל דְּלִיקָא צִעְרָא אֶלָּא תַעֲנוּג, ב"ח: (טו) מוֹף. אֶפְלוּ חַמִּין לְחוּד אֲסוּר מִשּׁוּם סְחִיטָה, גְּמָרָא: אֶבֶל שְׁמֵן לְחוּד לֹא גִרְיָנָן, כְּמִי"ש סימן שיט, וְעִי"ן סימן שא סעיף נו, מ"א: (י) מִעֲלֵי גַפְּנִים. וְהֵי"ה כָּל עֵלִים שְׁהֵם מְרַפְּאִים, וְכִשִּׁי שְׂאֲסוּר לַתָּן צוֹיִקְוִזְאֵלִיב עַל הַמִּכָּה שְׂאִי"ן בַּה נִקְבַּ, מ"א, ע"ש ס"ק לג:

נִשְׂאָר לְמוֹצָא־שֶׁבֶת אֲסוּר לְבְרִיא, וְאֶפְלוּ לְדִידָה אִם הִבְרִיא, ט"ז. וְעִי"ן סימן שיח ס"ק ה ש"ש: (יג) וְיָרַק תִּפְּל. כִּל שְׂאֵל טַעַם כְּלוּם מִשְׁנַעוֹר וְהוּא חֹק וּמוֹקְחָא מִלְתָּא דְלַרְפּוּאָה מְכֻנָּן. וְאִם רוֹחֵץ פִּי בְּמִים וְאִח"כ מְעִבִירֵם עַל עֵינָיו, שְׂרִי וְכַתֵּב רִש"ל דְּמִי שְׂאֵל יְכוּל לְפַתַח הָעֵינַים יְכוּל לְחַלְחֵק בְּרוֹק תִּפְּל, דְּאִין זֶה חֲשִׁיב בְּרַפּוּאָה אֶלָּא לְפַתַח עֵינַים מְכֻנָּן, וְכִיכ"ה ב"ח: (יז) קִילּוּרִין.

משנה ברורה

סימן קנה, שאני בשול אינם יהודים שאין אסורו מחמת עצמו [פמ"ג], וגם החולה (ל) בקרף עליו, דבקהתרא קאכיל⁶⁷, ומה שנשארו למוצאי־שבת (לט) אסור אפלו לחולה עצמו, כיון שאפשר לבשל לו או על־ידי ישראל⁶⁸. והפלים של בשולי אינם יהודים צריכים הכשר, (מ) ואפלו כלי חרס, כיון דעקר אסורו אינו אלא מדרבנן, דיו אם מגיעלו שלש פעמים, ובדיעבד אם בשל בו כלי הגעלה ויש רב בחבשיל, מותר. ויש מקלין דאין צריכין הכשר כלל, (מא) והסומך עליהן לענין פלים שבשלו בהן לחולה בשבת לא הפסיד: **כ (סד) לתוף העין**. דכל מלי דהוא לרפואה גזרו רבנן משום שחיקת סממנים⁶⁹: **(סה) אם פותח וכו'**. כדי שיפגס לתוכו, דאז מוקחא מלתא דלרפואה עושה: **(סו) מתיר**. דאמרין לרחיצה בעלמא הוא דעביד [רש"י]. והאינדא שאין דרך לרחץ ביו, אסור [מ"א וש"א]: **(סז) ורק תפל**. כל (מז) שלא טעם כלוּם משנעור, שהוא חזק, ומוקחא מלתא דלרפואה מכוּן, דאי לרחיצה מאוס הוא⁷⁰. ואם רוחץ פיו במים אחר־כך מעבירו על עיניו שרי אף שמעבך בו רק, דאמרין לרחיצה עביד. ואם לא יכול לפתח עיניו יכול לחלחלן ברוק תפל, דאין זה רפואה [אחרונים]: **כא (סח) קילורין**. ודוקא בקילור צלול שאז נראה כרוחץ, אבֶל בעבֶה אסור, כמו שכתוב סימן רב סעיף ה⁷¹: **(סט) ולא חישנין וכו'**. רוצה לומר, (מג) דהוא הידוע דלרפואה קעביד, אף־על־פיכך לדידה איכא הפרא מדמזריר לשורתו מערב־שבת⁷². וצריך לומר דהא דלא חששו בסעיף כ משום הוא עצמו, שאני התם דכיון שצורך לרחץ ביו לתענוג בעלמא, לכו ליכא משום חשש כלל, אבֶל הכא שאין עושים כן אלא לרפואה צורך הפרא [עו"ש ותו"ש]: **כב (ע) וסכין אותה**. דבזמנא היה דרך הבריאים בסיכה בשמן, ולא מוקחא מלתא דלרפואה עביד. ועין במה שכתב הרמ"א בסימן שכו סעיף א בהג"ה לענין מדינותינו, ומסתברא דבגמר מפה גם במדינותינו שרי בשמן⁷³: **(עא) אבֶל לא בחלב**⁷⁴. והוא הדין אם השמן היה קרוש, דדמי לחלב⁷⁵ [מרדכי בפ' כמה טומנין]: **(עב) דליקא צערא אלא תענוג בעלמא**. כן צריך לומר. רוצה לומר, דאף דבבקהמא אסור משום תענוג בעלמא, ובדלקמן בסימן שלב סעיף ב, אפלו הכי באדם שרי: **(עג) אבֶל אין נוהנין וכו'**. דבנה (מד) מוכח מלתא שְׁהוּא לְרַפּוּאָה: **(עד) מערבין יחד**. וְחַמִּין לְבַד, מִשְׁמַע מִמְּגוֹן־משום סחיטה, אבֶל בשמן לחדוד לא גזרינן, דאין דרך כפוס בשמן, ובדלעיל בסימן שיט: **(עו) לתנו עליה**. והוא הדין (מו) אם המוף היה נתון מקדם על המפה, גס־כן אסור לתן עליה חמין ושמן או חמין לחדוד: **(עז) אבֶל נוהנין וכו'**. דלא מוקחא מלתא דלרפואה [רש"י]. ולפי זה אף במדינותינו שאין דרך לסוּך בשמן, גס־כן שרי בנה: **כג (עח) וחדשים וכו'**. עין בט"ז שכתב דהאי וחדשים' לא קאי אספוג, דהתם אפלו בישנים שרי שאינם מרפאים⁷⁶, ודלא כדעת הטור, וכן כתב באלהי רבה. ועין בסימן שא סעיף כב שהעתיק שם המחבר לשון הטור דספוג מרפא, (מז) ואולי פגנת המחבר שם רק אספוג לח, וצריך עיון: **כד (עט) חוץ מעלי גפנים**. והוא הדין (מח) שאר עלים הירודים שהם מרפאים: **(פ) גמי וכו'**. עין באלהי רבה דמצד דאין חלוק בגמי בין לח ליבש, וכן משמע בבאור הגר"א, עין שם. ועין בשבת קי"ב ברש"י דבור המתחיל 'שקולי' דמשמע שם דגמי

שער הציצין

(לח) שם: (לט) אחרונים, וכן מבאר ברש"א: (מ) ויזהר דעין סימן קיג סעיף טז: (מא) דבלאו הכי הרמ"א סתם שם בהר"ה דאף לבריא מותר, דאין על זה שם בשול אינם יהודים, וכן דעת הנקדוֹת־הפסך שם, ונהי דלמעשה אין להקל, וכמו שכתב בתוספת־שבת בשם כמה אחרונים דסבירא לן כה"ט, על־כַּל־פְּנִים לענין הפלים יש לסמוך עליהם, וכן משמע בחי"אדם: (מב) ועין בנרבי"משה מה שכתב בזה בשם אור זרוע; ומה שכתב מהגון אבנהם דההוא רק לענין כהם אמת, לא משמע כן להמעיין באור זרוע גופא: (מג) רש"י: (מח) רש"י: (מט) מגן־אבנהם: (מז) גמרא, עין שם דהשם גס־כן משום סחיטה, ועל־כן כתבתי דגם בזה אסור אף בחמין לחדוד: (מו) אבֶל הוא דחזק, דבנדאי פגנת הטור גם אספוג יבש אף שהוא יבש, וכמו שמוכח הכא בהדיא בלשונו דסבירא לה שְׁהוּא מְרַפָּא, ואם־כן המחבר שהעתיק לשונו מסתברא גס־כן דבנדהו אף באסון זה: (מח) מגן־אבנהם:

הלכות שבת סימן שבה

(פא) לא יחזירנה, נפלה (יט) על-גבי כלי, (פב) יחזירנה. (יט) (פג) ויעלידי אינו יהודי מתר להניחה אפלו בתחלה: הגה (פד) ומתר (כ) לומר לאינו יהודי לעשות רטיה על מכה או חבורה (א"ה הארוך), (פה) ואסור לתן עליה אפר מקלה, המרפא, פי אם על-ידי אינו יהודי (מרדכי פ' שמונה שרצים): כו * ממגלה קצת רטיה ומקנה פי המכה, וחזר ומגלה קצתה השני ומקנהה, ורטיה עצמה לא מקנה מפני שהוא ממרח: כז מכה שנתרפאה נותנין עליה רטיה, שאינו אלא (פו) פקשמה: כח (פי) המפסי שחין בשבת * כדי להרחיב פי המכה פדרך שהרופאים עושים, שהם מתפנים ברפואה להרחיב פי המכה, הרי זה חיב משום מכה בפטיש, שזו היא מלאכת הרופא. ואם הפיטה כדי (כא) (פה) להוציא (פט) ממנה הלחה שבה, (צ) הרי זה מתר: כט מ"י (צא) שנגפה (כג) ידו או רגלו, צומתה בין כדי

באר היטב

מרות רטיה מלאכה דאורייתא הוא דחייב משום ממחך ואסור, כמ"ש סימן שו ס"ה, מ"א: (כא) להוציא. ואסור לחך שחין, שמוציא רם, ולא דמי ללחה דהוא מפקוד פקוד. מטר לטל הקיץ במחט ובכלב שיתור שלא יוציא דם דעבדי חבורה, מ"א, ע"ש: (כג) ידו.

(יח) על-גבי כלי. אבל הסיבה עמוד אסור להחזירה, ש"ל: (יט) וע"י אינו יהודי. הינו משמטער תרפה, דאם לא הנה אלא מחוש הא קמב ב"י בשם הר"ן דאסור אפלו ע"י א"י, אחרונים. ועין סי"ז: (כ) לומר וכו'. דוקא ששחלה כל גופו או שיש סכנת אבר, דהא

באר הגולה

בש מלקכה מר"מ בפי' משנתו: * מגלה קצת רטיה וכו'. מלשון זה משמע דאינו מסידיה לגמרי, דאי יסדינה לא יהא רשאי אחר-כך להחזירה, ועל-כרחי דסידיה לה דלשון הבריתא בזה אחיזא אפלו להתפאקמא ולא לרבי יהודה לחוד, וזהו סיעמא לדעת המחמירים שהבאתי במשנה ברורה סעיף קטן פב. אמנם קשה, דהא דעת הבית-יוסף להקל בזה, ואפלו הכי העתיק בשלח-ערוך לשון הבריתא בזה: ואולי דלדידה אירגין בזה בשאין לו ספק להניח עליו הרטיה אם לא על-גבי קרקע ויהיה אסור אחר-כך להחזיר, לכן מגלה מקצת הרטיה ומקנה, ודחק: * כדי להרחיב פי המכה. לכאורה לפה חייב הינו בכלי ומכל מקום אין בו משום גזוז משום תלישת העור, חולקים ומתירים בזה, ואפשר דבשחיתיה על-מנת לתמן יש לסמך עליהו להקל: (פג) ועלידי אינו יהודי וכו'. ומידי (נה) קשהה קצת חולה על-ידי המכה, דאי היה רק מחוש בעלמא אפלו על-ידי אינו יהודי אסור, וכג"ל בריש סימן זה: (פד) ומתר וכו' לעשות רטיה. ורצה לומר, אף-על-גב דעשית רטיה הוא מלאכה דאורייתא של ממחך, אפלו הכי מתר על-ידי אינו יהודי, אבל זה אינו מתר (נו) פי אם ששחלה כל גופו על-ידי המכה, וכדלעיל בסעיף יז בה"ה, או שיש בו סכנת אבר, דאי רק מקצת חולה, אינו מתר לעשות מלאכה דאורייתא על-ידי אינו יהודי: (פה) ואסור לתן וכו'. אף דהוא רק אסור דרבנן, (נז) מפל מקום על-ידי ישאל עצמו אסור בלא שנוי (נח) אפלו אם חלה כל גופו, בין שהוא חולה (נט) שאין בו סכנה⁸², וכדלעיל בסעיף יז לפי מה דמסיק השלחן-ערוך שם: כז (פו) פקשמה. ולא חיישינן שיבוא לידי שחיכת סממין ומרות, (ס) שאינו בהול כל-כך אחר שנתרפאה: כח (פי) המפסי שחין. הינו שפמכע אותה: (פח) להוציא וכו'. ואינו חושש (סא) אם תחזר ותסתם מיד, (סב) טובט לעשות על-ידי אינו יהודי⁸³. מתר לטל הקיץ במחט, ובכלב שיתור שלא יוציא דם, דעבדי חבורה⁸⁴, ואף דהוא מקלוקל, מפל מקום אסור הוא לכלי עלמא אפלו: (סג) ואף דבשחין התירו אסור דרבנן משום צערא, וכדלקמיה, הכא בין דאפשר להוציא הקיץ בלי הוצאת דם אין לבער אסותא בקרי⁸⁵: (פט) ממנה הלחה. אפלו (סד) אם יש דם גסון שמה עם הלחה מתר, דאיתו הדם והלחה שפנוט שם אין בו משום חבורה⁸⁶, ורק יתור שלא ידחק המכה להוציא דם מתוך ש"מ⁸⁷: (צ) הרי זה מתר. ואף-על-גב דממילא נעשה פתח, מלאכה שאין צריך לגופה היא והי' דרבנן ובמקום צער לא גזרי⁸⁸, ואפלו למאן דאמר דמלאכה שאין צריך לגופה חייב, גסון יש לומר דכשעושה רק להוציא הלחה אינה גמר מלאכה (סו) ואי אפשר לבוא לידי חייב מכה בפטיש. (סז) ואותן שיש להן נקב ברוץ, שקורין אפסות"א, אם נסתם הנקב קצת, צריך עיון אם מתר לתן בתוכו קטניות שיהיה פתוח, דהקא ודאי בנתנו שישאר פתוח, או דלמא בין שהיה פתוח כבר שרי. והוא הדין בנקב שבמפה שפכר נפתח ונסתם קצת, גסון צריך עיון בכי האי גונא אם מתר לפתח עוד בשבת, ומלשון השלחן-ערוך משמע דאפלו יש בו נקב ובא להרחיבו אסור. ורטיה מתר לתן על האפסות"א, כמו שכחוב סעיף כז, ובספר ראב"ן משמע דאסור לתן עליה רטיה, ומתר לקנחה ולהוציא לחה שבתוכה, ואם יודע שמוציא דם בשמקנחה (סח) לא יקנחה בשבת, (סח) דפסיק רישא הוא, (סט) אבל מתר להחליף חתיכת בגד אחר על המקום ההוא, שאם לא יחליף יסרתי, וגדול כבוד הגריות, וגם יש לו צער מזה. ועין לקמן סעיף מת כמה שפכתנו שם במשנה ברורה. (ע) ואסור לחך שחין, שעל-ידי החמור מוציא דם שנבלע בכשר. ואינו דומה ללחה ודם שהתגרנוהו לעיל בסעיף קטן פט להוציא, דהתם הוא בנזם, מה שאין כן בדם שנבלע בכשר: כט (צא) שנגפה. שששלה ולקתה. ומידי (עא) שלא היה על-ידי ברזל, וגם שלא נגפו תד והרגל על גבן, דאלו נגפו על גבן

שער הציידן

(מט) ט"ז ומגן אברתם: (נ) אגרא: (נא) ט"ז: (נב) והוא הדין אם אגודו עשוי להחיר בכל יום⁸⁹ [מ"ג]: (נג) מגן אברתם בשם שבל"ל לקט והעתיקו האליה רבה, וכן הסיים הגר"א בבאורי, וכן קמב רש"י ורבנו יוחנן, ודלא כהר"ה והרע"ב, ותמה על הבית-יוסף שאין מסכים לזה, עין שם, וכן כתבו האור זרוע והמאיר להחמיר בזה, ומכל מקום לא דבר הוא, וכמו שאכתוב לקמה: (נד) תרדי' והרע"ב. ובאמת דברי הרע"ב נובע מת"מ פירוש המשנה שפם הוא כמב פן, וכן קמב גם כן הרשב"א בחידושיו על ביצה הלכה בזה: (נז) מגן אברתם: (נח) מגן אברתם: (נח) פרי מגדים, ותמה על המגן אברתם שפכת בהפסול, שהוא נגד המסקנא בסעיף יז: (נז) רוצה לומר, שאין בו אפלו סכנת אבר: (ס) מגן אברתם: (סא) רש"י: (סב) מגן אברתם בשם אגדה: (סג) הוספנו נה כדי להציל המגן אברתם מקשחת החמיר-משה שנקשה עליו מחוספות בשבת ק"ז עמוד א, דמשמע שם דאפלו אי היה ודאי חביל גסון לא אסור לפי המסקנא, אמנם דעת המגן אברתם דדוקא חייב דאי אפשר להוציא הקיץ בלי חבלה, כגון שנתחב בעקמו דאז הוא דומיא דמפסי מרסא, אבל חייב דאפשר אסור: (סד) מגן אברתם בשם ספר התרומה וכן קמב סמ"ג, והביאם לדינא גם האלהי בזה והתי' אדם: (סה) מגן אברתם, וסיים עוד: אי נמי יהי דבר שאינו מחובן [מ"מ], הוא ממה שסיים שם לבסוף בשם ספר הבתים, עין שם ובהתם דחוק המפצית השקל שכתב שלא נקמא במגיד-משנה, ורצה לומר שכל שאינו מחובן לעשות פה אין על זה שם מלאכה כלל ולא שיש לומר על זה פסיק רישא הוא, וכעין מה שכתב המגן אברתם בסימן שיש סעיף קטן לו בשם המגיד-משנה, עין שם: (סו) מגן אברתם: (סז) ואף שפסיעין קטן פט כתבנו דמתר להוציא לחה אף שיש בה גסו דם, ודבר זה הביא המגן אברתם גופא בשם ספר התרומה, התם הדם בנזם עם הלחה ולא שיש חבורה על זה, אבל הכא מתר בשבת גמולא את המכה היטב דוחק הכשר ועל-ידי זה יוצא התם הנבלע בו ולהכי אסור, ואין תיכ"נ נמי אם על-ידי גמולא לא יצא פי אם התם הנזם מתחלה דשרי: (סח) ואין להקשות אמאי לא ימא דהי' מלאכה שאין צריך לגופה ובמקום צערא לא גזרי, אפשר והקא אין בל-כך צער אם לא יקנח, או היכול לעשות הקנחה בלי הוצאת תם: (סט) מסקנא המגן אברתם, ודלא כספר הזכרונות, וכן כתבו הגר"ז והתי' אדם: (ע) מגן אברתם. והאליה רבה הקשה עליו, אבל כבר ישבו הנשמת-אדם בפשיטות, וכן העתיקו דברי המגן אברתם שארי אחרונים: (עא) אחרונים:

הַלְבוּת שְׁבֵת סִימָן שֶׁבַח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק פא]

ומרות רטיה מלאכה דאורייתא היא משום שהיא בקלל ממתקת, אָבֵל משום שחיקת סממנים ליכא למגזר⁷⁸.

77) וכל זה במשחה שכבר נתמרחח על הקילור [התחבשות], אך להניח משחה על גבי הפצע עצמו, כתב החזו"א (א"ח סי' נב ס"ק טו) שאין למרוח אותה, אלא יש להשליכה על הגוף, וביאר הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פ"ט ס"ק לח שעה"צ ס"ק שטו), שאף שבאופן שהתירו להשתמש ברפואה לא גזרו על שחיקת סממנים, והיה מקום לומר שכמו כן לא גזרו על מירוח, מימ אם אפשר ראוי לשנות ולהשליך את המשחה כדי שתתמרח מאליה. ועוד ביאר (שם ח"א פ"ד ס"ק א ובשעה"צ שם ס"ק יד), שאף על פי שאינו צריך את ההחלקה, ואין כוונתו במריחה אלא שתגיע המשחה לכל מקום, מ"מ אסור הדבר משום ממוח, כיון שיתכן שאין רצונו שתיבלע כל המשחה בתוך הגוף מיד, ולפיכך רצונו להחליקה על גבי הבשר כדי שתיבלע מעצמה לאט לאט בתוך הגוף. וכן כתב בש"ת שבט הלוי (ח"ה סי' לא ס"ק ג), שאף על פי שמותר להוציא משחה משפופרת ולשימה על תינוק שהאדים בשוה, כיון שדינו כחולה שאין בו סכנה, ועוד שיכולים להגרם לו פצעים עד כדי ירדת דם, מ"מ לא ימרחנה כלל. וכן דעת הגר"ש אויערבך (ש"ש"כ פלי"ד הע' מא) שמותר להניח משחה אם אינו מתכוון למרוחה.

וליתן משחה ולהניח עליה תחבשות, דעת הגר"ש אויערבך (ש"ש"כ פלי"ג הע' ע) שמותר, משום שמה שהמשחה נמרחת על הגוף על ידי התחבשות נחשב כממרח כלאחר יד, ועוד שכוונתו רק שתתפשט המשחה לכל מקום אבל אינו מעונין בהחלקתה. וכן הורה הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פ"ט ס"ק לח).

78) אמנם לגבי פלפל או גרגיר של מלח שהיו בפייה ונפלו כתב לעיל (סי' שג ס"ק ג) ש"א שלא תחזירם גזירה משום שחיקת סממנים, ולפי טעם זה כתב שאין איסור להחזירם רק כשנפלו על גבי קרקע ולא על גבי כלי (הגר"ש אויערבך, ארחות שבת פ"כ הע' רמג). וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק פב]

וכשמתקנינה לא אגזרנה בשבת בקשר של קקמא אלא בעניניה⁷⁹.

79) ואפילו אם מזהק את קשר העניניה יפה, ודעתו שיתקיים כן תמיד, כתב בביה"ל לעיל (סי' שיו ס"ה ד"ה עניבה) שמותר.

החכור תחבשות בשבת ורצה להדביקה על ידי איספלנית, דעת הגר"ש אויערבך (ש"ש"כ פלי"ה הע' טג) שאין לעשות כן משום איסור תופר. ואף להדביק מקצת מהאיספלנית לגופו, דעת הגר"ש אויערבך (שם הע' טו) שאסור, משום שבשעה שמוריד את התחבשות מהדי הרי הוא מסיר את האיספלנית מהגוף ומשאירה דבוקה על גבי התחבשות.

[שעה"צ ס"ק נב]

והוא הדין אם אגזרתי עשוי לקתיי בקל יום⁸⁰.

80) ובמקום הצורך, כתב בביה"ל לעיל (סי' שיו ס"ד ד"ה שאינם) שאפילו קשר שעשוי להתקיים יותר מיום אחד, נראה להקל שאינו נחשב כקשר של קיימא כלל, וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק פג]

וכב"ל בריש סימן קה"ה⁸¹.

81) שם (ס"ג א) התבאר, שמי שיש לו רק מיוחד בעלמא ומתחזק והולך כבריאי, אסור לו לעשות רפואה על ידי נברי אף בדברים שאינם אסורים אלא משום שבות.

[משנ"ב ס"ק פד]

כיון שהיא חולה שאין בו סכנה⁸².

82) אמנם להלן (ס"ק קב), לגבי החושש בשינוי, הביא את דעת החיי אדם

שאם אי אפשר לעשות בשינוי, מותר לעשות שלא בשינוי.

ואף שלקיימת תרופות מותרת לחולה שאין בו סכנה אף בלא שינוי, כמו שכתב להלן (ס"ק קכא). ביאר הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פ"ט ס"ק לט) שנתנית אפר מקלה גרועה יותר, משום שהיא נעשית בצורה של מלאכה ודומה למרוח.

[משנ"ב ס"ק פח]

וטוב לעשות על ידי אינו יהודי⁸³ וכו', ובלבד שיהיה שלא יוציא דם, דעבד חבונה⁸⁴ וכו', כיון דאפשר להוציא הקוץ בלי הוצאת דם אין לעבר אסונא בכדי⁸⁵.

83) וביאר הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פ"ט ס"ק מ), שכיון שהיתר זה נהג רק במי שאינו מתכוון אלא להוציא ליחה בלבד, ולפעמים קשה לקבוע אם אין כוונתו אלא להוציא ליחה, לכן טוב לעשות זאת על ידי נכרי.

84) וזריקה הניתנת לתוך הוריד, דעת הגר"י אברמסקי (ש"ש"כ פלי"ב הע' קנח) שאסורה מן התורה מכיון שלפני הוריקה יש להוציא מעט דם לתוך המורק על מנת לוודא שהמחט נמצאת בתוך הוריד. והגר"ש אויערבך (שם) הסתפק שמה הוצאת דם זו נחשבת כמלאכה שאינה צריכה לגופה, כיון שאינו צריך את הדם ואינו מוציא אלא לסימן בלבד. ובש"ת שבט הלוי (ח"ח סי' עט אות א) כתב שכיון שאינו מעונין שהפתח של הוריקה יסר פתוח, הרי זה כמוציא קוץ שכתב המשנ"ב לעיל (ס"ק פב) שמותר, וגם אם יצא קצת דם אינו אלא מקלקל ולפיכך מותר הדבר. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פלי"ו תשובה ב) שזריקה לתוך הוריד מותרת מכיון שהוצאת הדם נחשבת כמקלקל וכמלאכה שאינה צריכה לגופה, ולכן היא מותרת לחולה. ודעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פ"ט ס"ק מא) שאין להתירה אלא על ידי נכרי. וזריקה הניתנת מתחת לעור (שלא בתוך הוריד) דעת החזו"א (ציץ אליעזר ח"ח סי' טו פ"ד אות ט ח"ט סי' יז ס"ק ב) שמותרת אפילו לחולה שאין בו סכנה. וזריקה הניתנת לתוך השריר, כתב בש"ת שבט הלוי (ח"א סי' סא, ח"ח שם, וסי' רפו אות ב) שיש להקל ליתנה לחולה שאין בו סכנה במקום שיש בכך צורך גדול, מפני שאין זה דאי שיצא מחמתה דם, ואף אם יצא הוא נחשב כמקלקל. וכן דעת הגר"נ קרליץ (שם) משום שאין זה פסיק רישא שיצא דם, אכן אם רואים שהוא פסיק רישא שיצא דם יש להפסיק.

85) ובטעם הדבר שאין חוששים שמה יוציא דם ויעבור על איסור חובל, כתב בביה"ל לעיל (סי' שח ס"יא ד"ה הקוץ) שאף אם יוציא דם לא יחא אלא מקלקל, ועוד שהרי זו מלאכה שאינה צריכה לגופה, ובמקום צער לא גזרו רבנן.

[משנ"ב ס"ק פט]

דאותו הדין והלכה שפגוס שם אין בו משום חבונה⁸⁶.

86) ומטעם זה כתב הגר"ש אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' כו אות ג) שאין לחייבו משום דש, כיון שדם זה כבר נעקר ממחזור הדם, ואינו נכנס במקום גידולי.

[משנ"ב ס"ק צ]

מלאכה שאין צריכה לגופה היא ויהי דרבנן ובמקום צער לא גזרו⁸⁷.

87) אמנם בביה"ל לעיל (סי' רעח ס"א ד"ה החולה) כתב שאין להתיר מלאכה שאינה צריכה לגופה אלא במקום צער של רבים, ולא במקום צער של יחיד. וראה במאירי (שבת כט, ב) שכתב, ששונה כיבוי הנר שאינו מסיר את החולי בידים אלא שלפעמים גורם לכך, מהפסת מורסא שעל ידה מסיר את החולי, ועוד, שהנזק הבא מן הנר הדלוק אינו מבורר כל כך. ועוד, שאפשר להסיר את הנזק הבא מהאור באופנים אחרים, כגון על ידי העמדת מחיצה וכדו'. וראה דברות משה (שבת סי' כו הע' ג) שדן לחלק בין צער סתם לצער גדול.

הַלְבוֹת שֶׁבֶת סִימָן שֶׁבַח

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה כדי להרחיב]

מה שאנו מתיירין קשהא להוציא לכה הוא רק ביד ולא בקלי⁸⁸.

חטאת אפילו אם עושה כן בידו, כיון שדרך לתולשם ביד. והוסיף, שאפילו אם פירשו רובם אסור לתלשם, שכיון שכך היא דרך תלישתם הרי זה כמי שתולשם בכלי.

88 אמנם במשנ"ב לעיל (סי' שח ס"ק מד) כתב שמותר לנקוב את המורסא על ידי מחט כדי להוציא ממנה לחה.

[משנ"ב ס"ק ק]

מִתְּר לַעֲשׂוֹת עַל-יְדוֹ אֶפְלוּ מְלֵאכָה דְאֻרִיָּתָא⁹⁵.

[משנ"ב ס"ק צא]

דְּהוּא בְּקָלָל מְכָה שְׁיֵישׁ בְּהַ סְכָנָה וּמְחַלְלִין עֲלֵיהֶן אֶת הַשֶּׁבֶת⁸⁹.

95 ואם כואב לו מאוד וחלה כל גופו מחמת כאב השינים, כתב לעיל (ס"ק ח) שמותר לחלל עליו את השבת אפילו על ידי ישראל.

89 וכן דם היוצא מהמכה ואינו נעצר על ידי חומץ, ויש חשש לאיבוד דם או לזיהום, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ח סי' עט ס"כט) שמחללים על כך את השבת, אף על פי שאין זו מכה שעל גב היד או הרגל, ואף שאינה מכה של ברזל.

[משנ"ב ס"ק קב]

דְּמִתְּר לְשִׁהוּתוֹ כְּפִי וְלְכַלְעַ אַחֲרֵי-כֵן⁹⁶.

[משנ"ב ס"ק צב]

אֶבֶל לֹא בְּהַמְיָן⁹⁰. וְקַל-שֶׁכֶן בְּיַיִן-שְׁנָף⁹¹.

96 וכל זה רק כשאינו ניכר שעושה כן לרפואה, אבל אם משהה את היי"ש רק על השן הכואבת, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ט ס"ק מב) שכיון שניכר שעושה כן לרפואה, אסור לעשות זאת.

[משנ"ב ס"ק קה]

דְּתַלּוּי הַכָּל לְפִי הַמְקוֹם וְהַזְמַן⁹⁷, דָּאִם אֵין דְּרָף הַכְּרִיאִים לְכַלְעַ שָׁם שְׁמָן כְּאוֹתוֹ מְקוֹם, אֶסוּר⁹⁸.

90 ומכך שאסור לעשות רפואה לטפל במכה זו, הביא בשעה"צ לקמן (סי' תצו ס"ק יא) ראייה לדברי האיסור והיתר המובאים במשנ"ב שם (ס"ק ח), שמי שנפל או ניגף ונצרר דם במקום נפילתו, אין מכתו נחשבת חולי פנימי, וכיון שאינה גורמת צער גדול כל כך אין להקזיז את דמו ביו"ט שני אפילו על ידי נכרי.

97 ואף האוכל בזמן שאינו ראוי לאכילה, כגון שאוכל קודם התפילה, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ט ס"ק מד) שאין ניכר שעושה כן לצורך רפואה.

ובטעם ההיתר לצמות את היד ביו"ט, כתב הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק נא) שכיון שאין עושים זאת אלא כדי לעצור את הדם, אין בכך משום רפואה.

98 והאוכל לחם המרוח במרגרינה ומשפשף את שפתיו כדי למרוח עליהן את המרגרינה, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שם ס"ק מח) שאין ניכר שעושה כן לרפואה.

91 ואבקה שעוצרת את הדם, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פל"ז תשובה ז) שכיון שאינה מרפאת את המכה אלא רק עוצרת את הדם, מותר להניחה על גבי המכה. וכן דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ט ס"ק מא). והוסיף, שאם אבקה זו מועילה לרפוי המכה, יש בכך משום רפואה ואסור לעשות כן.

[משנ"ב ס"ק קז]

מְשוּם מְפָרֵק דְּהוּא תּוֹלְדָה דְּרִישׁ⁹⁹ וכו', לֹא הָיִי רַק אֶסוּר מְדַרְבְּנָן וְהַתִּירוּ בְּזָהָה¹⁰⁰ וכו', הֵקָא שְׁאֵנִי, דְּרַפּוּאָה שְׁלוֹ הוּא לִינָק בְּעֶצְמוֹ¹⁰¹.

ולענין משחת יוד, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פל"ה הע' יז) שאף שהיא מרחיקה את החיידקים, מ"מ אין דינה כרפואה, אלא כרטיה המשמרת, שכתב השו"ע (סכ"ז) שמותר להניחה על גבי המכה בשבת. מאידך, בשו"ת אור לציון (שם) כתב שמריחת יוד על גבי מכה נחשבת כרפואה, ואסור לעשות כן בשבת, אלא אם כן מדובר בחולה שנפל למשכב, בקטן, או בפצע שיש בו ספק סכנה.

99 ואף אם הוא חולה מסוכן, ובלא שישתה חלב כל יום עלול הוא למות, כתב בביה"ל לעיל (ס"ד ד"ה שממתין) שאסור לו לחלל שבת באיסור דאורייתא, שהרי ודאי שלא יסתכן אם יימנע מלשתות חלב פעם אחת.

[משנ"ב ס"ק קז]

וְכַתְּלוּשִׁין דְּמִיָּא⁹², הַלְפָן בְּמְקוֹם צְעָרָא לֹא גְזַרְוּ נִבְנָן⁹³.

100 והוסיף בשעה"צ לקמן (סי' תצו ס"ק ט), שכיון שאין דרכו של מפרק בכך, אין הדבר נחשב כמלאכה כלל, וגרע מסתם שינוי.

101 ומבואר, שאם לא היתה רפואתו באופן זה דוקא, היה עליו לומר לנכרי לחלוב עבורו, ולא לינוק בעצמו אף על פי שיניקה אינה נחשבת אלא כעשיית מלאכה בשינוי. והוכיח מכך בשו"ת מנחת יצחק (ח"ז סי' יט), שעדיף לעשות מלאכה דאורייתא על ידי נכרי, מאשר שיעשנה הישראל בשינוי.

[משנ"ב ס"ק קיא]

מְשוּם מְפָרֵק¹⁰².

102 ואם אין התינוק יכול לינוק ישירות מאמו, וחיבתה היא להאכילו כל יום בחלב טרי, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פל"ו הע' סב) שמותר לה לעשות כן, אפילו אם עדיין לא התרגל התינוק לחלב אם, הואיל והזהו מונו הטבעי, ובספק סכנה אין להתחשב בתחליפי מוזן אחרים. וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק נח) בשם החו"א.

92 ובטעם הדבר שציפורן שפירשה רובה נחשבת כתלושה, אף שעירות המדולדלות אסור לתלשן והתולשן חייב (כמבואר לעיל סי' שג ס"ק פח), ביאר הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק נד) שכיון שהציפורן צומחת מלמטה ושם עיקר חיבורה, והוא אינו תולש אלא את החלק העליון שכבר נתלש ברובו אין להחשיבו כתולש דבר המחובר, ועוד שכיון שגם המיעוט המחובר מתנוון והולך, נחשב אף מה שלא פרש כתלוש.

93 וכן לגבי הוצאת שן מדולדלת, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ה סי' לט ס"ק ד) שכיון שנחשבת היא כתלושה, ואף יש בכך צער יותר מאשר בציפורן, מותר להוציאה כשאין חשש שמא יצא דם.

[משנ"ב ס"ק קצח]

וְעֵין לְמָן בְּסִימָן שֶׁמּ בְּבִיורֵי הַלְכָה⁹⁴.

ואשה המצטערת מריבוי החלב שבדדיה, כתב השו"ע לקמן (סי' של ס"ח) שמוותר לה להוציא בידיה את החלב על הארץ, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק לב) שכיון שאין הדבר נעשה כדרך מפרק, שהרי החלב הולך לאיבוד, ועוד שאין זו אלא מלאכה שאינה צריכה לגופה, משום צער לא גזרו. וראה מה שכתבנו לקמן (סי' של ס"ק לב).

94 שם (סי' ד"ה יבלת) כתב, שדבר שדרך לתולשו ביד, חייבים על תלישתו ביד משום גזרו. ומטעם זה כתב שם שציצין המדולדלים על שפתיו שלא פירשו רובם, אפשר שהתולשם חייב

הלכות שבת סימן שבה

קסז באר הגולה

להעמיד הדם, (צב) אָבֵל לא בחמץ מפני שהוא חזק ויש בו משום רפואה; ואם הוא (צג) מענג, אף היינו לו פמו החמץ ואסור: ל (צד) ימי שנשמטה פֶּרֶק ידו או רגלו ממקומו לא ישפֹּשְׁפֶה הרבה בצונן, שָׁהוּ רפואתו, אלא רוחץ בַּדְּרָבּוֹ וְאִם נתרפא נתרפא: לא צפֹּרֶן שְׁפָרְשָׁה, וְצִיָּין, שֶׁהוּן כְּמִין רְצוּעוֹת דְּקוֹת, שְׁפָרְשׁוּ מְעוֹד הָאֶצְבָּע סָבִיב הַצְּפֹרֶן, (צה) אם פָּרְשׁוּ רַבָּן כְּלָפִי מְעֵלָה (כג) ומצַעְרוֹת אוֹתוֹ, (צו) לְהִסְרִין בֵּיד מֵתֵר, בְּכָלִי פֶטוּר אָבֵל אֶסוּר; (צז) לא פָּרְשׁוּ רַבָּן, בֵּיד פֶטוּר אָבֵל אֶסוּר, בְּכָלִי (צח) חֵיב חֲטָאת. וּפְרָשׁ רַשׁ"י כְּלָפִי מְעֵלָה כְּלָפִי רֵאשִׁי אֶצְבְּעוֹתָיו, זְרַבְּנוּ תָם פָּרֵשׁ דְּהֵינּוּ כְּלָפִי הַגּוּף, וְצָרִיף לְחַשׁ (צט) לְשֵׁנֵי הַפְּרוּשִׁים: לָב (ק) הַחֹוֹשֵׁשׁ בְּשֵׁנָיו (כז) (קא) לא יִגְמַע (קב) בָּהֶם חֶמֶץ וְיִפְלֹט, אָבֵל מִגִּמְעָה וּבֹלְעָה אוּ מִטְבֵּל בּוּ בְּדִרְבּוֹ. וְהַחֹוֹשֵׁשׁ בְּגִדָּוָה (כח) (קג) לא יִעָרְעְנוּ (קד) בְּשִׁמּוֹן, (כו) אָבֵל (קה) בֹּלְעָה הוּא שִׁמּוֹן וְאִם נִתְרַפָּא נִתְרַפָּא: לָג (קו) שְׂגוּגָה, מֵתֵר (כז) לִינָה חֵלֶב מִהֶבְהֵמָה, (קז) דְּבִמְקוֹם צַעֲרָא לֹא גָזְרוּ רַבָּנָן. (קח) וְיִישׁ אֲמָרִים שֶׁאֵם אֵין לוֹ אֶלָּא צַעַר שֶׁל רָעַב (קט) אֶסוּר (כח) לִינָה מִהֶבְהֵמָה (קי) בְּשֶׁבֶת: לָד *לא תִּקַּל אִשָּׁה חֵלֶב מִדְּיָהָ לְתוֹף הַכּוֹס אוּ לְתוֹף הַקְּדוּרָה (קיא) *וְתִנִּיק אֶת בְּנָהּ: לָהּ בְּמֵתֵר לְאִשָּׁה (קיב) לְקַלְחָה מִהַחֵלֶב כְּדִי שִׁיאָחוּ הַתֵּינִיק

באר היטב

הרפואות גדולות כגון ט"ו: (כה) לא יקרענו. פי' שישקה השמן בפיו, דמוכח מלתא דלרפואה עבדי, ואפלו ע"י אגרונו אסור, ב"י בשם הרמב"ם: (כו) אָבֵל בולע. ואם אין דרך הבריאים לבלעו אסור, מ"א: (כז) לינק. שנה דוקא רפואתו: (כח) לינק. עין מ"א:

באר הגולה

דהוא כמו צפֹּרֶן שְׁפָרְשָׁה רבא דתו לא יניק מהגוף, כן כתב הפריימג'ים, וכתוספת שבת אין סובר כן, ומרש"י שהביא הפריימג'ים אין מכרח, דאפשר דמירי דלא חסר מהעור רק שקלף העור לצד מעלהו, דבניד אין דרבה בקו, ואפלו הכי אם להוציא לתה מתר, אָבֵל מִפְּגוּל אֲבָרֵהֶם ש"ו סעיף קטן ו יפה בט"ו אות כג משמע דמשום צערא לא הוי שרינן שבות בדרבנן, ואם כן מה שאנו מתירין כשהוא להוציא לתה הוא רק ביד ולא בכלי⁸⁸ [פמ"ג]: * וְתִנִּיק אֶת בְּנָהּ. עין בפריימג'ים דלחלב מאדם לתוף כלי יש בו אסור דאורייתא משום מפרק, ואסור בשביל חולה שאין בו סכנה אם

משנה ברורה

או שהיה ההכאה על-ידי ברזל, כבר מבאר לעיל בסעיף ו וז' דהוא בכלל מפה שיש בה סכנה ומחליין עליהן את השבת⁸⁹: (צב) אָבֵל לא בחמץ⁹⁰. וְכַל-שֶׁכֶּן בֵּינֵי-שְׁרָףָה⁹¹ [ח"א]: (צג) מִעֲנַג. שעור בשורו רף, (עג) וְכָל דְּבָר שֶׁהוּא חֲזָק רָצוּת, קָשָׁה לְבִשְׂרוֹ רְצוּמָה וּמִרְפָּא: ל (צד) מִי שֶׁנִּשְׁמְטָה וְכוּ'. דְּהֵינּוּ שִׁצְצָה הַעֲצָם מִפְּרָק שְׁלוֹ רַשׁ"ן. וְעַיִן לְקַמֵּן בְּסַעֲרֵיף מִזֵּ בְּמָה שֶׁנִּכְתַּב שֶׁם בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה: לָא (צה) אִם פָּרְשׁוּ רַבָּן. בְּצַפֹּרֶן הֵינּוּ רַב צַפֹּרֶן, וּבְצִיָּין כְּתַב הַפְּרִי-מְגַדִּים: אֵינִי יוֹדֵעַ רַב זֶה מֵאֵין מִתְחִיל, וְאִפְשָׁר דְּהֵינּוּ כֹל שְׁדָרָן בְּגִי' אֲדָם הַלָּךְ שֶׁם, אִם נִקְלָף הַרִב מִמֶּנּוּ, כְּתוּבָה דְּמִי: (צו) לְהִסְרִין בֵּיד מֵתֵר. דְּכִינּוּן שְׁפָרְשׁוּ רַבָּן, (עג) קְרוּבִין לְנֶחֱק וְכַתְּלוּשִׁין דְּמִנְאָה⁹², הוּא הַדִּין (עד) דְּאֶפְלוּ לֹא פָּרְשׁוּ כָּלִי פֶטוּר בֵּיד, דְּאֵין דְּרָךְ לְחַלֵּשׁ בֵּיד, וְנִקְטָה לְאִשְׁמוּעִינן דְּאֶפְלוּ בְּנֵה אֶסוּר: (צח) חֵיב חֲטָאת. דְּהוּא תּוֹלְדָה דְּגוּזוֹ. וְעַיִן לְקַמֵּן בְּסִימָן שֶׁם בְּבִאוּר הֶלְכָה⁹⁴: (צט) לְשֵׁנֵי הַפְּרוּשִׁים. וְלָכֵן אֶפְלוּ פָּרְשׁוּ רַבָּן אֶסוּר לְשַׁלֵּן אֶפְלוּ בֵּיד: לָב (ק) הַחֹוֹשֵׁשׁ בְּשֵׁנָיו. וְאֶסוּר לִזְמַר לְאִינוּ-יְהוּדִי לְעִשׂוֹת לוֹ אֵינוֹה דְּבָר דְּלְרִפּוּאָה, וְאֶפְלוּ דְּבָר שֶׁהוּא רַק מִשׁוּם שְׁבוּתָה, בֵּינן שֶׁהוּא רַק מִחוּשׁ בְּעַלְמָא, אִף אִם יֵשׁ לוֹ צַעַר גְּדוֹל מִחֲמַת הַכָּאֵב וּבְעִבּוּר זֶה נִחְלָשׁ כֹּל גּוּפוֹ, מֵתֵר לְעִשׂוֹת עַל-יָדוֹ אֶפְלוּ מִלְּאָכָה דְּאוּרִיתָא⁹⁵, וּבְדִלְעִיל בְּסַעֲרֵיף ג, וְעַיִן שֶׁם בְּהַגָּה: (קא) לָא יִגְמַע וְכוּ'. דְּמוּכַח מִלְּתָא שֶׁהוּא לְרִפּוּאָה, (עג) וְאֶפְלוּ לְשִׁהוֹת וְאַחֲרֵיכֵן בִּלְע אֶסוּר: (קב) בָּהֶם חֶמֶץ. וְהוּא הַדִּין יִין-שְׁרָף גַּם-כֵּן דֵּינוּ כְּמוֹ חֶמֶץ, אִף בְּמִקּוֹם צַעַר גְּדוֹל אֶפְשָׁר לְסַמֵּךְ בֵּינֵי-שְׁרָף דְּמֵתֵר לְשִׁהוֹתוֹ בְּפִי וְלִבְלַע אַחֲרֵיכֵן⁹⁶ [ח"א]. עוֹד כְּתַב, דְּהוּא הַדִּין דְּאֶסוּר לְתַן עַל הַשֵּׁן נְעֻעֵלִי⁹⁷ אוּ שְׁפִירִטוּ⁹⁸ וְסָבִין חֲמִין, דְּכָל זֶה מוּכַח שֶׁהוּא לְרִפּוּאָה, אִם לֹא דְּכֵאִיב לֵה טוּבָא שְׁמַצְטַעַר כֹּל גּוּפוֹ, וּבְדִלְעִיל בְּסַעֲרֵיף יז [ח"א], וְעַיִן שֶׁם לְעִיל דְּעַל-יָדֵי יִשְׂרָאֵל מֵתֵר דְּנָקָא עַל-יָדֵי שׁוּנִי, אִף הַחֲזִי-אֲדָם מְסִיק שֶׁם דָּאֵם אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּנֵי מֵתֵר שְׁלָא בְּשׁוּנֵי: (קג) לָא יִעָרְעְנוּ. פְּרוּשׁ, שִׁישְׁקָה הַשֵּׁמֶן בְּפִי, (עו) וְאֶפְלוּ אִם יִבְלַע לְבָסוּף, דְּמוּכַח מִלְּתָא דְּלְרִפּוּאָה עֵבֵד, וְכַל-שֶׁכֶּן אִם יִפְלֹטָהּ. (עז) וְיֵשׁ מִתִּירִין כְּשִׁבּוּלְעוֹ לְבָסוּף: (קד) בְּשִׁמּוֹן. וְאֶפְלוּ (עח) אִם נוֹתֵן הַשֵּׁמֶן לְתוֹף אֲנִיגְרוֹן [הוּא מִי-סִלְקָא] אֶסוּר: (קה) בֹּלְעָה הוּא שִׁמּוֹן. וְיֵשׁ אוּסְרִין בְּנֵה. וּמְסִיק הַמְּגוּל-אֲבָרֵהֶם דְּתוּלֵי הַכֹּל לְפִי הַמְּקוֹם וְהַמְּקוֹם⁹⁹, דָּאֵם אֵין דְּרָךְ הַבְּרִיאִים לְבָלַע שֶׁם שִׁמּוֹן בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, אֶסוּר⁹⁸, כְּמוֹ שְׁכָתוּב סַעֲרֵיף לז: לָג (קו) גּוּגָה. מִכָּאֵב לְבוּ, שְׁרִפּוּאָתוֹ לִינָה חֵלֶב רוּחַ מִהֶבְהֵמָה: (קז) דְּבִמְקוֹם צַעֲרָא וְכוּ'. הֵינּוּ, דְּאִף דְּעָקֵר חֵלִיבֵת הֶבְהֵמָה הוּא מְדֻאוּרִיתָא מִשׁוּם מִפְּרָק דְּהוּא תּוֹלְדָה דְּנִשְׁ⁹⁹, וְכִמוֹ שְׁכָתְבֵנוּ בְּרִישׁ סִימָן שֶׁכ, (עט) מִכֵּל מְקוֹם בְּנֵה שֶׁהוּא עַל-יָדֵי יְנִיקָה דְּהוּא רַב כְּלֵאחֵר יָד, לֹא הֵי רַק אֶסוּר מִדְּרַבְּנָן וְהַתִּירוּ בְּנֵה¹⁰⁰. וְאִף דְּקִנְיָא לֵן דְּבָכֵל חֵלִי שֶׁאֵין בוּ סִכְנָה אוּמֵר לְאִינוּ-יְהוּדִי וְעוֹשָׂה, הֵכָא שְׁאֵנִי, דְּרִפּוּאָה שְׁלוֹ הוּא לִינָה בְּעֲצֻמּוֹ¹⁰¹ [ר"ן]: (קח) וְיֵישׁ אֲמָרִים שֶׁאֵם וְכוּ'. הַיִּי לְשׁוֹן יֵישׁ אֲמָרִים אֵין מִזְקָדֵק, דְּמִשְׁמַע דְּלִסְבָּרָא רֵאשׁוּנָה מֵתֵר בְּשֶׁבֶת אֶפְלוּ מִשׁוּם צַעַר רָעַב, וּבְאִמְתָּ לֹא הִזְכִּירוּ דְּבָר זֶה כָּלִל, וְאֶפְשָׁר דְּלִדְיָהוּ אֶפְלוּ בְּיוֹם-טוֹב אֶסוּר בְּנֵה, אֶלָּא דִּין בְּפִנֵּי עֲצוּמָה הוּא, דִּישׁ פּוֹסְקִים שְׁמַחֲלִיקִים בֵּין שֶׁבֶת לְיוֹם-טוֹב לְעִינֵן צַעַר רָעַב, וְכַתּוּב הַפִּי"ח אֲלֵיָהּ רַבָּה דְּהֶלְכָה כְּהַנְשֵׁי-אֲמָרִים: (קט) אֶסוּר לִינָה. וְדוּקָא מִשׁוּם צַעַר חֵלִי הַתִּירוּ אָבֵל לְבָנָה, דְּהוּא עַל-כִּי-פִנִּים מִפְּרָק כְּלֵאחֵר יָד: (ק) בְּשֶׁבֶת. אָבֵל בְּיוֹם-טוֹב מִשׁוּם (פ) אֵין לוֹ אִינוּ-יְהוּדִי לְחֵלֶב עַל-יָדוֹ. וְיֵישׁ לוֹ מֵאֲכָל לְחֵלֶב בּוּ אֶסוּר לִינָה בְּפִי גַם בְּיוֹם-טוֹב, אֶלָּא יִחַלֵּב לְתוֹף הַמְּאָכֵל, כְּמוֹ שְׁכָתוּב סִימָן חֵה: לָד (קיא) וְתִנִּיק וְכוּ'. מִשׁוּם מִפְּרָק¹⁰²: לָהּ לְקַלְחָה מִהַחֵלֶב. לְתוֹף (פג) פִּי הַתֵּינִיק:

שער הציצין

תרגום: 1 צפֹּרֶן בִּשְׁם. 2 כֹּהֵל (ספירט). (עג) ר"ן: (עג) רש"י: (עד) גְּמָרָא שֶׁם חֲתָמִים: (עז) דְּמִדְּמָה לֵה לֵהא דְּמִבְּרָא לְקַמָּה גְּבִי שִׁמּוֹן, דְּבוּחִסְתָּא מִתְּנִי גְּבִי הַדְּדִי: (עו) בּוּן מוּכַח מִפְּגוּל אֲבָרֵהֶם וְכֵן כְּתַב בְּאַלְיָה רַבָּה, עַיִן שֶׁם בְּאַלְיָה רַבָּה, וְהִבִּיאוּ גַם בְּחִי' הַחֲזִי-אֲדָם: (עח) מִגְּזֵי-אֲבָרֵהֶם וְאֵלֵיָהּ רַבָּה: (עט) גְּמָרָא: (פ) מִגְּזֵי אֲבָרֵהֶם: (פג) שְׁבִלִי-הַלֵּקֶט. וְעַיִן בְּחוֹסֶפֶת-שֶׁבֶת דְּסִבְרָא לֵה דְּהוּא מִלְּאָכָה הַצְּרִיקָה לְגוּפָא, אִם-כֵּן צָרִיף טַעְמָא עַל מַה הַתִּירוּ בְּנֵה. וְיֵה שְׁשׁוּמַע מִהַחֲסוּפֵי-שֶׁבֶת דְּלְחַלֵּב מֵאֲדָם אֶפְלוּ לְתוֹף כְּלֵי לֵה הֵי כִי אִם מִפְּרָק כְּלֵאחֵר יָד, דְּגַבִּי אֲדָם אֵין דְּרָךְ